

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PRVI ODJEL

ODLUKA

Zahtjev br. 57849/12
Alen SMOKOVIĆ
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući
12. studenoga 2019. u Vijeću u sastavu:

Krzysztof Wojtyczek, *predsjednik*,
Ksenija Turković,
Aleš Pejchal,
Armen Harutyunyan,
Pere Pastor Vilanova,
Tim Eicke,
Raffaele Sabato, *suci*,

i Abel Campos, *tajnik Odjela*,

uzimajući u obzir gore navedeni zahtjev podnesen
23. srpnja 2012. godine,

uzimajući u obzir očitovanje koje je dostavila tužena Vlada i odgovor na
očitovanje koji je dostavio podnositelj zahtjeva,
nakon vijećanja odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

1. Podnositelj zahtjeva, g. Alen Smoković, hrvatski je državljanin, rođen
je 1978. godine i živi u Pazinu. Podnositelja zahtjeva pred Sudom je zastupao
g. M. Zubović, odvjetnik u Pazinu.

2. Hrvatsku Vladu („Vlada”) zastupala je njezina zastupnica, gđa
Š. Stažnik.

A. Okolnosti predmeta

3. Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti
kako slijedi.

1. Prekršajni postupak

4. Dana 9. studenoga 2005. godine Policijska uprava istarska podnijela je Prekršajnom sudu u Labinu zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka protiv podnositelja zahtjeva zbog verbalnog napada na nogometnog suca.

5. Dana 4. lipnja 2007. godine Prekršajni sud u Labinu proglasio je podnositelja zahtjeva krivim na temelju člana 6. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira za napad na tjelesni integritet nogometnog suca i izrekao mu novčanu kaznu od 916 hrvatskih kuna (HRK; otprilike 125 eura). Mjerodavni dio odluke suda glasi:

„Okrivljenik – Alen Smoković ... kriv je što je dana 16. listopada 2005. godine u 16.35 sati na nogometnom stadionu u mjestu Viškovići, prilikom održavanja ... nogometne utakmice ... pristupio pomoćnom sucu I.R., te istoga ... udario šakama u predjelu prsiju nanijevši mu pritom tjelesne ozljede ... što je kao sportaš napadom na tjelesni integritet pomoćnog suca i nanošenjem ozljeda istome na drzak i nepristojan način narušio javni red i mir i izazvao uznemirenje građana, čime je počinio prekršaj iz čl.6. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira...”

6. Dana 18. prosinca 2008. godine, povodom žalbe podnositelja zahtjeva, Visoki prekršajni sud obustavio je postupak zbog nastupa zastare. Mjerodavni dio te odluke glasi:

„... U povodu pravodobne žalbe okrivljenika ovaj Sud je ispitao pobijano rješenje ... te je našao da se protiv okrivljenika u ovom predmetu prekršajni postupak više ne smije voditi, jer je od vremena kad je prema okrivljenju prekršaj počinjen (16.10.2005. godine) proteklo više od dvije godine pa je u smislu članka 76. stavka 5. Zakona o prekršajima nastupila apsolutna zastara.”

2. Postupak po optužnici

7. Dana 10. studenoga 2005. godine I.R. je pokrenuo kazneni postupak po privatnoj tužbi protiv podnositelja zahtjeva pred Općinskim sudom u Labinu.

8. Na završnom ročištu održanom 27. rujna 2010. godine punomoćnik podnositelja zahtjeva i tužiteljstvo iznijeli su svoje završne riječi.

9. Sud je istoga dana proglasio podnositelja zahtjeva krivim za nanošenje tjelesne ozljede I.R.-u tijekom nogometne utakmice u Viškovićima dana 16. listopada 2005. godine oko 17.00 sati, čime je počinio kazneno djelo iz članka 98. Kaznenog zakona. Sud je izrekao kaznu zatvora od tri mjeseca uz primjenu uvjetne osude s rokom kušnje od godine dana.

10. Podnositelj zahtjeva podnio je žalbu. Prigovorio je, među ostalim, na povredu njegova prava da ne bude dva puta suđen u istoj stvari.

11. Dana 3. svibnja 2011. godine Županijski sud u Puli potvrdio je prvostupanjsku presudu. Kad je riječ o navodnoj povredi načela *ne bis in idem*, smatrao je da je prekršajni postupak obustavljen zbog nastupa zastare i da se stoga ne može reći da je podnositelj zahtjeva dva puta kažnjen.

12. Dana 11. siječnja Ustavni sud Republike Hrvatske proglasio je naknadnu ustavnu tužbu koju je podnio podnositelj zahtjeva nedopuštenom

kao očigledno neosnovanom. Ta je odluka punomoćniku podnositelja zahtjeva dostavljena 7. veljače 2012. godine.

B. Mjerodavno domaće pravo i praksa

1. Ustav

13. Mjerodavni dio Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine br. 41/2001 i 55/2001) glasi:

Članak 31.

„...“

Nikome se ne može ponovno suditi niti ga se može kazniti u kaznenom postupku za kazneno djelo za koje je već pravomoćno oslobođen ili osuđen u skladu sa zakonom.

Samo se zakonom, u skladu s Ustavom i međunarodnim ugovorom, mogu propisati slučajevi i razlozi za obnovu postupka iz stavka 2. ovoga članka.”

2. Zakon o kaznenom postupku

14. Mjerodavne odredbe Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine br. 110/1997, 27/1998, 58/1999, 112/1999, 58/2002, 62/2003, 178/2004 i 115/2006) glase kako slijedi:

Vrste presuda

Članak 352.

„(1) Presudom se optužba odbija ili se optuženik oslobađa optužbe ili se proglašava krivim...”

Članak 353.

„Presudu kojom se optužba odbija sud će izreći:

...“

6) ako je optuženik oprostom, odnosno pomilovanjem oslobođen kaznenog progona ili se kazneni progon ne može poduzeti zbog zastare, ili ako postoje druge okolnosti koje isključuju kazneni progon.”

Članak 354.

„Presudu kojom se optuženik oslobađa od optužbe sud će izreći:

- 1) ako djelo za koje se optužuje po zakonu nije kazneno djelo,
- 2) ako ima okolnosti koje isključuju krivnju,
- 3) ako nije dokazano da je optuženik počinio djelo za koje se optužuje.”

Članak 355.

„(1) U presudi u kojoj se optuženik proglašava krivim sud će izreći:

- 1) za koje se djelo proglašava krivim, uz naznaku činjenica i okolnosti koje čine obilježja kaznenog djela te onih o kojima ovisi primjena određene odredbe kaznenog zakona,
- 2) zakonski naziv i opis kaznenog djela i koje su odredbe kaznenog zakona primijenjene,
- 3) na kakvu se kaznu osuđuje optuženik ili se prema odredbama kaznenog zakona oslobađa kazne ili mu se kazna zatvora zamjenjuje radom za opće dobro na slobodi,
- 4) odluku o uvjetnoj osudi,
- 5) odluku o sigurnosnim mjerama i o oduzimanju imovinske koristi,
- 6) odluku o troškovima kaznenog postupka, o imovinskopravnom zahtjevu te o tome da se pravomoćna presuda ima objaviti u sredstvima javnog priopćavanja ...”

Članak 368.

„Povreda kaznenog zakona postoji ako je kazneni zakon povrijeđen u pitanju:

3. ima li okolnosti koje isključuju kazneni progon a osobito je li ... stvar već pravomoćno presuđena...”

3. Kazneni zakon

15. Prema Kaznenom zakonu koji je bio na snazi u vrijeme kada je podnositelj zahtjeva navodno počinio kazneno djelo (Narodne novine br. 110/1997, 27/1998, 50/2000, 129/2000, 51/2001, 111/2003, 190/2003, 105/2004 i 84/2005) okolnosti koje isključuju krivnju pojedinca bile su neubrojivost, zabluda o protupravnosti i zabluda o okolnostima koje isključuju protupravnost. Zastara pokretanja kaznenog postupka za kazneno djelo nanošenja teške tjelesne ozljede nastupala je nakon četiri godine. Prema Kaznenom zakonu koji je donesen 9. lipnja 2006. godine (Narodne novine br. 71/2006) i stupio je na snagu 1. listopada 2006. godine taj je rok produljen na šest godina.

16. U članku 98. utvrđena je novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine za nanošenje tjelesne ozljede. U članku 99. utvrđena je kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina za nanošenje teške tjelesne ozljede.

4. Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira

17. Mjerodavni dio Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira (Narodne novine br. 5/1990, 47/1990 i 29/1994) glasi:

Član 6.

„Tko se na javnom mjestu ponaša na naročito drzak i nepristojan način vrijeđajući građane ili narušavajući njihov mir, kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom ... ili kaznom zatvora do 60 dana.”

5. *Zakon o prekršajima*

18. U članku 76. Zakona o prekršajima (Narodne novine br. 88/02, 122/02, 187/03, 105/045 i 127/04), koji je bio na snazi u predmetnom razdoblju, utvrđeno je da prekršajni postupak ne može biti pokrenut kada protekne jedna godina od dana počinjenja prekršaja i da, ako je postupak već pokrenut, zastara u svakom slučaju nastupa dvije godine od dana počinjenja prekršaja.

19. Članak 196. stavak 1. Zakona glasi:

„Rješenje o obustavi postupka donosi se:

...

9. ako postoje druge okolnosti propisane zakonom ili međunarodnim ugovorom zbog kojih okrivljenika nije moguće proglasiti krivim...”

6. *Sudska praksa Vrhovnog suda*

20. U odluci br. Kzz 30/15-3 od 12. kolovoza 2015. Vrhovni sud ispitaio je pitanje je li obustava prekršajnog postupka zbog nastupa zastare spriječila kazneni sud u nastavku kaznenog postupka protiv istog okrivljenika za iste optužbe koje se odnose na iste događaje. U mjerodavnom dijelu Vrhovni sud utvrdio je sljedeće:

„[O]bustava prekršajnog, ali i kaznenog postupka zbog nastupa zastare ... predstavlja tzv. formalno okončanje postupka pred sudom. Takva odluka nema značaj odluke kojom se odlučuje o biti stvari, odnosno o tome je li okrivljenik počinio prekršajno ili kazneno djelo. Radi se o odluci koja ne ulazi u srž stvari jer se odnosi na formalne pretpostavke vođenja nekog postupka. Zato obustava prekršajnog ili kaznenog postupka zbog nastupa zastare ... nema značaj niti težinu oslobađajuće ili osuđujuće odluke jer ne rješava predmet u njegovom meritumu već samo formalno.”

7. *Sudska praksa Ustavnog suda*

21. U mjerodavnom dijelu vodeće odluke o ovoj stvari, odluci br. U-III-3759/09 od 3. ožujka 2011. (objavljena u Narodnim novinama br. 36/2011), Ustavni sud utvrdio je sljedeće:

„7. ... Ustavni sud utvrdio je da podnositelju ... nije povrijeđeno ustavno pravo na pravično suđenje povredom načela »ne bis in idem« ...

Iz navedenih odredaba Ustava i Protokola broj 7 Konvencije razvidno je da se nikome ne može ponovno suditi niti ga se može kazniti u kaznenom postupku za kazneno djelo za koje je već pravomoćno oslobođen ili osuđen u skladu sa zakonom ...

8. ... [R]ješenjem o obustavi postupka zbog nastupa apsolutne zastare, Prekršajni sud u Pazinu nije odlučivao o krivnji podnositelja, pa u konkretnom slučaju niti ne postoje okolnosti koje isključuju kazneni progon, budući da podnositelj nije za isti činjenični supstrat pravomoćno osuđen ili oslobođen u prekršajnom postupku.

Ovdje se radi o ... formalnoj odluci ... o obustavi postupka, a ne o odluci kojom se ulazilo u meritum i odlučivalo o krivnji podnositelja...”

C. Pravo Europske unije

22. U presudi u predmetu *Miraglia*, C-469/03, od 10. ožujka 2005. Sud Europske unije („Sud EU-a”) u svom je tumačenju značenja izraza „pravomoćno okončan” iz članka 54. Konvencije o provedbi Schengenskog sporazuma (od 14. lipnja 1985. između vlada država Gospodarske unije Beneluksa, Savezne Republike Njemačke i Francuske Republike o postupnom ukidanju kontrola na zajedničkim granicama, u daljnjem tekstu „CISA”) ispitao je li predmetna odluka tužiteljstva države članice kojom je predmet okončan jer je u drugoj državi članici pokrenut kazneni postupak protiv istog optuženika za ista djela sadržavala ocjenu o meritumu. Mjerodavni dio presude glasi:

„29. Jasno je iz same formulacije članka 54. CISA-e da se protiv osobe protiv koje je sudski postupak ‚pravomoćno okončan’ u jednoj državi članici ne može voditi postupak u drugoj državi članici za ista djela.

30. Dakle, presuda, poput one u glavnom postupku, koja je donesena nakon što je javni tužitelj odlučio odustati od progona isključivo zbog toga što je kazneni postupak već pokrenut u drugoj državi članici protiv istog tuženika i u pogledu istih djela, no koja ne sadržava ocjenu osnovanosti predmeta, ne može se smatrati odlukom kojom je pravomoćno okončan predmet protiv osobe u smislu članka 54. CISA-e.

31. Prikadnost tog tumačenja članka 54. CISA-e potkrepljuje činjenica da je to jedino tumačenje u kojem se prednost daje cilju i svrsi odredbe umjesto postupovnim ili isključivo formalnim pitanjima, koja se na kraju krajeva razlikuju ovisno o predmetnoj državi članici, i kojim se osigurava ispravna primjena tog članka.”

23. U presudi u predmetu *Gasparini i drugi*, C-467/04, od 28. rujna 2006. Sud EU-a ispitao je primjenjuje li se načelo *ne bis in idem* iz članka 54. CISA-e na sudsku odluku, donesenu nakon pokretanja postupka, kojom je postupak pravomoćno okončan jer je nastupila zastara kaznenog progona. Mjerodavni dio presude glasi:

„22. Tim pitanjem nacionalni sud u biti pita primjenjuje li se načelo *ne bis in idem*, sadržano u članku 54. CISA-e, na odluku suda države ugovornice kojom je optuženik pravomoćno oslobođen zbog nastupa zastare kaznenog progona.

23. U članku 54. CISA-e utvrđeno je da se protiv osobe protiv koje je sudski postupak već ‚pravomoćno okončan’ u jednoj državi ugovornici ne može voditi postupak u drugoj državi ugovornici za ista djela, pod uvjetom da je u slučaju osude sankcija izvršena, da je trenutačno u tijeku izvršavanja ili da se više ne može izvršiti.

24. U glavnoj rečenici jedine rečenice koja čini članak 54. CISA-e ne upućuje se na sadržaj presude koja je postala pravomoćna. Ne primjenjuje se samo na presude kojima se osuđuje optuženik (vidjeti, u tom pogledu, presudu donesenu danas u predmetu C-150/05 *Van Straaten* [2006.] Zb. str. I-9327, t. 56.).

25. Stoga se načelo *ne bis in idem*, sadržano u članku 54. CISA-e, mora primijeniti na odluku sudbene vlasti države članice kojom je optuženik pravomoćno oslobođen zbog nedostatka dokaza (*Van Straaten*, t. 61.).

26. U glavnom postupku otvorilo se pitanje vrijedi li to i za pravomoćno oslobođenje zbog nastupa zastare kaznenog progona.

27. Prema ustaljenoj sudskoj praksi cilj članka 54. CISA-e jest osigurati da se protiv nijedne osobe ne može pokrenuti postupak za ista djela u nekoliko država članica zbog toga što ona iskorištava svoje pravo na slobodu kretanja (vidjeti spojene predmete C-187/01 i C-385/01 *Gözütok i Brügge* [2003.] Zb. str. I-1345, t. 38., i *Van Straaten*, t. 57.). Njime se osigurava da se osobe čiji su predmeti pravomoćno okončani više ne progone u vezi s time. Njihova sloboda kretanja ne smije biti ograničena strahom od novog kaznenog progona za ista djela u drugoj državi članici.

28. Ispunjenje tog cilja ugrozilo bi se da se članak 54. CISA-e ne primijeni na odluku suda države ugovornice, donesenu nakon pokretanja kaznenog postupka, kojom je optuženik pravomoćno oslobođen zbog nastupa zastare kaznenog progona. Stoga se mora smatrati da je postupak protiv te osobe pravomoćno okončan u smislu te odredbe.

29. Istina je da zakoni država ugovornica o zastari nisu usklađeni. Međutim, ni u glavi VI. Ugovora o EU-u koja se odnosi na policijsku i pravosudnu suradnju u kaznenim stvarima (članci 34. i 31. koji su odabrani kao pravna osnova članaka od 54. do 58. CISA-e) ni u Schengenskom sporazumu ni samoj CISA-i ne navodi se da je primjena članka 54. CISA-e uvjetovana usklađenjem ili ujednačivanjem kaznenog prava država članica u dijelu koji se odnosi na postupke kojima se isključuje daljnji kazneni progon (*Gözütok i Brügge*, t. 32.) ili općenito usklađenjem ili ujednačivanjem njihova kaznenog prava (vidjeti predmet C-436/04 *Van Esbroeck* [2006.] Zb. str. I-2333, t. 29).

30. Treba dodati da načelo *ne bis in idem*, sadržano u članku 54. CISA-e, nužno podrazumijeva da države ugovornice imaju povjerenja u kaznenopravne sustave svake od njih i da svaka od njih priznaje kazneno pravo na snazi u drugoj državi ugovornici čak i onda kada bi ishod bio drugačiji da se primijeni njezino nacionalno pravo (*Van Esbroeck*, t. 30.).

31. Okvirna odluka 2002/584 ne isključuje primjenu načela *ne bis in idem* u slučaju pravomoćnog oslobođenja zbog nastupa zastare kaznenog progona. Prema članku 4. stavku 4. Okvirne odluke, na koje se pozvala nizozemska Vlada u očitovanju podnesenom Sudu, pravosudno tijelo izvršenja može odbiti izvršenje europskog uhidbenog naloga, među ostalim, ako je nastupila zastara kaznenog progona tražene osobe u skladu s pravom države članice izvršenja, a ta kaznena djela ulaze u nadležnost te države u skladu s njezinim kaznenim pravom. Za izvršavanje te ovlasti nije potrebna presuda koja se temelji na nastupu zastare kaznenog progona. Slučaj u kojem je tražena osoba pravomoćno osuđena u nekoj državi članici za ista kaznena djela uređen je člankom 3. stavkom 2. Okvirne odluke, odredbom u kojoj je utvrđen obvezni razlog za neizvršenje europskog uhidbenog naloga.

32. Uzimajući u obzir složenost glavnog postupka, treba naposljetku istaknuti da je na nacionalnim sudovima da odluče jesu li djela u vezi s kojima je predmet pravomoćno okončan ista kao ona pred njima.

33. Iz prethodno navedenoga slijedi da odgovor na prvo pitanje mora biti da se načelo *ne bis in idem*, sadržano u članku 54. CISA-e, primjenjuje na odluku suda države ugovornice, donesenu nakon pokretanja kaznenog postupka, kojom je optuženik pravomoćno oslobođen zbog nastupa zastare kaznenog progona.”

D. Poredbeno pravo

1. *Obustava prekršajnog postupka zbog nastupa zastare i pravilo ne bis in idem u pravu drugih država članica Vijeća Europe*

24. U poredbenom pregledu kojim su obuhvaćene trideset i četiri države članice Konvencije vidljivo je da se u sedamnaest država odluka o obustavi postupka zbog nastupa zastare kaznenog progona ne smatra istovjetnom oslobođenju, prvenstveno jer se smatra isključivo postupovnom (a ne materijalnom) odlukom. Za razliku od toga u petnaest država ona se barem u određenim uvjetima smatra istovjetnom oslobođenju. Kad je riječ o pitanju aktivira li obustava prekršajnog postupka zbog nastupa zastare primjenu načela *ne bis in idem* u smislu daljnjeg kaznenog postupka, odgovor je potvrđan (odnosno prepreka je daljnjem kaznenom postupku) u trinaest nadležnosti, negativan u četrnaest, a u dvije zemlje odgovor ovisi o konkretnim okolnostima predmeta. Stoga ne postoji konsenzus, pa čak ni stvarna većina država koja bi davala prednost jednom odnosno drugom rješenju.

2. *Međuamerički sud za ljudska prava*

25. U presudi od 25. studenoga 2004. u predmetu *Lori Berenson-Mejia protiv Perua* Međuamerički sud za ljudska prava smatrao je da se izraz „oslobođenje” iz članka 8. stavka 4. Američke konvencije o ljudskim pravima odnosi na pitanje je li donesena ocjena o meritumu predmeta. Mjerodavni dio presude glasi:

„208. Rasprava u vojnoj nadležnosti protiv Lori Berenson okončana je presudom protiv koje nije dopuštena žalba, a koju je donijelo Vrhovno vojno vijeće koje se odreklo nadležnosti u korist redovnih sudova, a da pritom nije ocijenilo meritum. Stoga, budući da u vojnoj nadležnosti nije doneseno rješenje o meritumu, ne postoji ključan element za proglašenje da je aktivirana primjena načela *non bis in idem*.

209. S obzirom na prethodno navedeno Sud smatra da u okolnostima ovog predmeta nije dokazano da je država prekršila članak 8. stavak 4. Konvencije na štetu navodne žrtve.”

PRIGOVORI

26. Podnositelj zahtjeva prigovorio je na temelju članka 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju da mu je suđeno dva puta za isto kazneno djelo.

27. Podnositelj zahtjeva prigovorio je na temelju članka 6. Konvencije na ocjenu činjeničnog stanja predmeta koju su proveli nacionalni sudovi u kaznenom postupku protiv njega. Prigovorio je i na način na koji su stranke iznijele svoje završne riječi.

28. Naposljetku, podnositelj zahtjeva prigovorio je na temelju članka 7. Konvencije na retroaktivnu primjenu pravila o zastari u kaznenom postupku protiv njega.

PRAVO

A. Navodna povreda članka 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju

29. Podnositelj zahtjeva prigovorio je da mu je suđeno dva puta za isto kazneno djelo. Pozvao se na članak 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju koji glasi kako slijedi:

„1. Nikome se ne može ponovno suditi niti ga se može kazniti u kaznenom postupku iste države za kazneno djelo za koje je već pravomoćno oslobođen ili osuđen u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom te države.

2. Odredbe prethodnoga stavka ne sprječavaju obnovu postupka u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom dotične države ako postoje dokazi o novim ili novootkrivenim činjenicama, ili ako je u prethodnom postupku došlo do bitnih povreda koje su mogle utjecati na rješenje slučaja.

3. Ovaj se članak ne može derogirati na temelju članka 15. Konvencije.”

1. *Tvrđnje stranaka*

30. Vlada je tvrdila da djela za koja je podnositelj zahtjeva optužen u prekršajnom postupku odnosno kaznenom postupku nisu ista jer je svrha tih dvaju postupaka bila drugačija. Svrha prekršajnog postupka bila je zaštita javnog reda i mira, a definicija prekršaja iz člana 6. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira ne uključuje nanošenje tjelesne ozljede, što je kazneno djelo. Svrha progona zbog predmetnog prekršaja bila je zaštita javnog reda, dok je svrha progona zbog predmetnog kaznenog djela bila zaštita predmetne osobe. Progon za posljednje navedeno kazneno djelo bio je moguć isključivo u okviru kaznenog postupka, neovisno o tome je li pokrenut prekršajni postupak.

31. Prema hrvatskom pravnom sustavu žrtva može pokrenuti kazneni progon zbog predmetnog kaznenog djela po privatnoj tužbi. Da se prihvati da žrtva takvog kaznenog djela ne može goniti svog napadača, to bi bila povreda žrtvinih konvencijskih prava.

32. Vlada naglašava i da u prekršajnom postupku podnositelj zahtjeva nije bio ni osuđen ni oslobođen.

33. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da ta dva postupka nisu ni na koji način povezana. Prvo mu je suđeno u prekršajnom postupku, u kojem su izvedeni dokazi i donesena je prvostupanjska presuda kojom je proglašen krivim i izrečena mu je novčana kazna. Tek je povodom njegove žalbe donesena odluka o obustavi tog postupka zbog nastupa zastare. Da je ta presuda postala pravomoćna, ne bi bilo dopušteno vođenje bilo kakvog kaznenog postupka u kojem bi on riskirao da dobije i doista bi i dobio strožu kaznu. Činjenica da sudovi pred kojima se vodio prekršajni postupak nisu dovršili taj postupak unutar roka zastare ne može se pripisati njemu.

34. Sama svrha članka 4. Protokola br. 7 jest sprečavanje ponovnog vođenja postupka za djela u vezi s kojima je donesena pravomoćna odluka.

Nevažan je oblik te odluke. Način na koji su nacionalni sudovi postupili u ovom predmetu doveo je do apsurdnog rezultata: postojanja dviju pravomoćnih odluka o istom djelu protiv istog optuženika.

2. Ocjena suda

35. Sud ne mora odlučivati o pitanju jesu li oba postupka bila kaznene naravi, kao ni jesu li djela za koja je podnositelj zahtjeva gonjen bila ista (*idem*) s obzirom na to da je prigovor na temelju članka 4. Protokola br. 7 u svakom slučaju nedopušten iz sljedećih razloga.

36. Sud ponavlja da je cilj članka 4. Protokola br. 7 zabraniti ponovno vođenje kaznenog postupka koji je zaključen pravomoćnim oslobođenjem ili osudom (vidi, *mutatis mutandis*, *Mihalache protiv Rumunjske* [VV], br. 54012/10, stavak 81., 8. srpnja 2019., s daljnjim referencama). Stoga je ključno pitanje u ovom predmetu je li odluka o obustavi prekršajnog postupka zbog nastupa zastare dovela do toga da je podnositelj zahtjeva „pravomoćno oslobođen ili osuđen” u smislu stavka 1. članka 4. Protokola br. 7.

37. U nedavnoj presudi Velikog vijeća u predmetu *Mihalache protiv Rumunjske* (prethodno citirano, stavci 96. – 97-) Sud je smatrao sljedeće:

„88. Sud primjećuje da je u članku 4. Protokola br. 7 utvrđeno da je svrha načela *ne bis in idem* zaštita osoba koje su već ‚pravomoćno oslobođene ili osuđene’. U obrazloženju Protokola br. 7 u pogledu članka 4. navodi se da ‚[n]ačelo utvrđeno ovom odredbom primjenjuje se tek nakon što je osoba pravomoćno oslobođena ili osuđena u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom predmetne države’ (vidi stavak 29. obrazloženja citiranog u prethodnom stavku 37.). Stoga, da bi osoba mogla ostvariti zaštitu na temelju tog članka, nije dovoljna samo pravomoćna odluka, već ona mora uključivati osudu ili oslobođenje pojedinca...

96. Sud nije nikada u svojoj sudskoj praksi utvrdio opseg izraza ‚oslobođen ili osuđen’, kao ni odredio opće kriterije u tom pogledu. No u mnogim je predmetima smatrao da obustava kaznenog postupka od strane javnog tužitelja ne predstavlja ni osudu ni oslobođenje te da stoga u takvoj situaciji nije primjenjiv članak 4. Protokola br. 7 (vidi u tom smislu *Marguš*, prethodno citirano, stavak 120., i *Smirnova i Smirnova* i *Harutyunyan*, oboje prethodno citirano). U predmetu *Horciag* (prethodno citirano) Sud je naveo da ‚odluka kojom se potvrđuje privremeni pritvor u psihijatrijskoj ustanovi ne može se smatrati oslobođenjem u smislu članka 4. Protokola br. 7, već je riječ o preventivnoj mjeri u okviru koje se ne ispituje ni proglašava krivnja podnositelja zahtjeva (vidi, *mutatis mutandis*, *Escoubet protiv Belgije* (prethodno citirano) i *Mulot protiv Francuske* (odl.), br. 37211/97, 14. prosinca 1999.)’.

97. Kako bi utvrdio je li određena odluka ‚oslobođenje’ ili ‚osuda’, Sud je stoga razmatrao stvarni sadržaj predmetne odluke i ocjenjivao njezine učinke na situaciju podnositelja zahtjeva. Upućujući na tekst članka 4. Protokola br. 7, smatra da namjeran odabir riječi ‚oslobođen ili osuđen’ ukazuje na to da je ‚kaznena’ odgovornost optuženika utvrđena na temelju ocjene okolnosti predmeta, drugim riječima da je provedena ocjena osnovanosti predmeta. Kako bi ta ocjena bila moguća, ključno je da je tijelu vlasti koje donosi odluku domaćim pravom dodijeljena ovlast za donošenje odluka na temelju koje tijelo može ispitati osnovanost predmeta. Tijelo vlasti zatim mora ispitati ili ocijeniti dokaze iz spisa te ocijeniti sudjelovanje podnositelja zahtjeva u jednom događaju ili svim događajima koji su bili povod za postupanje istražnih tijela

kako bi utvrdilo je li utvrđena ‚kaznena‘ odgovornost (vidi, *mutatis mutandis*, *Allen protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 25424/09, stavak 127., ECHR 2013, predmet koji se odnosi na opseg pretpostavke nevinosti iz članka 6. stavka 2. Konvencije, a u kojem je sadržaj, a ne oblik, odluke bio odlučujući čimbenik za Sud)..”

38. Iz toga slijedi da se članak 4. Protokola br. 7 primjenjuje samo kada se prvi postupak okonča pravomoćnom presudom koja sadržava kaznenu osudu ili meritorno oslobođenje, odnosno koja je donesena nakon ocjene dokaza o sudjelovanju pojedinca u događajima iz kojih proizlazi kaznena odgovornost (vidi i prethodne stavke 23 i 25).

39. Nadalje, u predmetu *Mihalache* (prethodno citirano, stavci 114. – 115.) Sud je protumačio izraz „pravomoćno” kako slijedi:

„114. U svjetlu tih razmatranja Sud smatra da mora u određenoj mjeri autonomno tumačiti izraz ‚pravomoćno’ kada je to opravdano osnovanim obrazloženjem, kao što i čini u slučaju utvrđivanja je li pravna klasifikacija djela obuhvaćena konceptom ‚kaznenog postupka’ (vidi prethodne stavke 54. et seq.).

115. Kako bi odlučio je li odluka ‚pravomoćna’ u smislu članka 4. Protokola br. 7, mora utvrditi postoji li ‚redovni pravni lijek’ protiv nje. Pri utvrđivanju postojanja ‚redovnih” pravnih lijekova u predmetima polazna točka Suda bit će domaće pravo i postupak. Domaće pravo – materijalno i postupovno – mora zadovoljiti načelo pravne sigurnosti, prema kojem doseg pravnog lijeka u smislu članka 4. Protokola br. 7 mora biti jasno vremenski ograničen te mora biti jasan postupak za njegovo iskorištavanje za stranke kojima je dopušteno iskorištavanje predmetnog pravnog lijeka. Drugim riječima, da bi se zadovoljilo načelo pravne sigurnosti, načelo koje je ugrađeno u pravo da se ne bude dva puta suđen ili kažnjen za isto kazneno djelo (vidi *Nikitin*, prethodno citirano, stavak 39.), učinak pravnog lijeka mora biti takav da je jasno u kojem trenutku odluka postaje pravomoćna. Konkretno, Sud primjećuje u ovom kontekstu da je rok kao pretpostavka za postojanje ‚redovnosti’ pravnog lijeka sadržana u tekstu obrazloženja, u kojem se navodi da je odluka konačna kada su stranke dopustile da istekne ‚rok’, a da prije toga nisu iskoristile taj pravni lijek. Zakon kojim se jednoj od stranaka stavlja na raspolaganje neograničeno pravo iskorištavanja određenog pravnog lijeka ili taj pravni lijek uvjetuje na način kojim nastaje velika neravnoteža između stranaka u pogledu njihove mogućnosti da iskoriste taj pravni lijek bio bi protivan načelu pravne sigurnosti (vidi, *mutatis mutandis*, *Gacon protiv Francuske*, br. 1092/04, stavak 34. *in fine*, 22. svibnja 2008.).”

40. U predmetu *Mihalache* (prethodno citirano, stavci 111. – 112.) Sud je, osim toga, naglasio da je jedan od glavnih elemenata obrazloženja načela *ne bis in idem* načelo pravne sigurnosti, odnosno načelo da pojedinci koji su već oslobođeni ili osuđeni za određeno djelo ne mogu više biti kazneno gonjeni za to isto djelo. Sud je naveo kako slijedi:

„111. Sud stoga naglašava značaj koji je nedavno, u predmetu *A i B protiv Norveške* (prethodno citirano), pripisao kriteriju predvidljivosti primjene prava kao cjeline kao uvjetu za prihvaćanje da ‚dvostruki’ postupci čine dio integriranog sustava sankcija prema domaćem pravu, a da pritom ne dovode do dvostrukosti postupka (*bis*) u smislu članka 4. Protokola br. 7 (ibid., stavak 122., 130., 132., 146. i 152.). Taj je kriterij isto tako bez iznimke važan i za ‚pravomoćnost’ odluke kao uvjet za aktivaciju primjene zaštite iz tog članka.

112. U tom kontekstu Sud mora primijetiti da se prema dobro utvrđenoj sudskoj praksi pretpostavka ‚zakonitosti‘ iz drugih odredbi Konvencije – uključujući izraze ‚u skladu sa zakonom‘ i ‚propisano zakonom‘ koji se pojavljuju u drugom stavku članka od 8. do 11. Konvencije i u članku 1. Protokola br. 1 te izraz ‚po *unutarnjem* [isticanje dodano] ili po međunarodnom pravu‘ iz članka 7. – ne odnosi samo na postojanje pravne osnove u domaćem pravu, nego i na pretpostavku kvalitete ugrađenu u autonomni koncept zakonitosti; taj koncept obuhvaća uvjete za dostupnost i predvidljivost ‚prava‘, kao i zahtjev pružanja određene mjere zaštite od proizvoljnog miješanja tijela javne vlasti u prava zaštićena Konvencijom...”

41. U ovom predmetu Sud primjećuje da su prekršajni postupak i postupak po optužnici protiv podnositelja zahtjeva vođeni istodobno. U trenutku obustave prekršajnog postupka podnositelj zahtjeva već je bio optužen u zasebnom kaznenom postupku za isto činjenično stanje.

42. Sud primjećuje da je drugostupanjskim rješenjem od 18. prosinca 2008. obustavljen prekršajni postupak protiv podnositelja zahtjeva zbog nastupa zastare progona za prekršaj za kojeg je optužen u tom postupku. Iako je podnositelju zahtjeva suđeno pred Prekršajnim sudom, pred kojima su izvedeni dokazi, i prvostupanjski sud ocijenio je njegovu krivnju, odluka koju je prvostupanjski sud donio u tom postupku nikada nije postala pravomoćna. Kada je žalbeni sud obustavio taj postupak, nije uzet u obzir nijedan dokaz izveden tijekom prvostupanjske rasprave te nije ocijenjen nijedan element krivnje ili nevinosti podnositelja zahtjeva. Žalbeni sud samo je smatrao da je istekao rok zastare (vidi prethodni stavak 6). Budući da nijedno drugo redovno pravno sredstvo nije bilo dopušteno protiv drugostupanjske odluke od 18. prosinca 2008., ta je odluka postala pravomoćna na datum donošenja (vidi *Mihalache*, prethodno citirano, stavci 99., 103., 105. i 109.).

43. Kad je riječ o pitanju je li odluka donesena u prekršajnom postupku predstavljala osudu, Sud primjećuje da je jasno da to nije bio slučaj s obzirom na to da u tom postupku nije donesena pravomoćno sudsko rješenje da je podnositelj zahtjeva kriv za optužbe protiv njega i stoga mu nije izrečena ni odvracajuća ni represivna kazna (vidi prethodni stavak 38 i usporedi *Mihalache*, prethodno citirano, stavak 101.).

44. Kad je riječ o pitanju je li odluka predstavljala oslobođenje, Sud upućuje na narav pobijanog rješenja, koje se nije temeljilo na bilo kakvoj istrazi o optužbama koje su stavljene na teret podnositelju zahtjeva. Nije se temeljilo ni na bilo kakvim utvrđenim činjenicama relevantnim za odlučivanje o krivnji ili nevinosti podnositelja zahtjeva. U odluci o obustavi prekršajnog postupka protiv podnositelja zahtjeva nisu se uzeli u obzir činjenice, okolnosti ni dokazi koji se odnose na navodna djela, nije ih se ocijenilo niti je on oslobođen optužbi. Ona nije predstavljala ocjenu pitanja snosi li podnositelj zahtjeva odgovornost za sporno djelo, što bi u pravilu prethodilo oslobođenju. Žalbeni sud samo je smatrao da je istekao rok zastare i stoga je okončao predmet iz isključivo postupovnih razloga (vidi prethodni stavak 6, 37 i 38).

45. S obzirom na prethodni kontekst Sud zaključuje da rješenje o obustavi prekršajnog postupka protiv podnositelja zahtjeva zbog isteka roka zastare nije bilo ni „osuda” ni „oslobođenje” u smislu članka 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju. Sud nadalje primjećuje da podnositelj zahtjeva nije imao razloga vjerovati da će istek roka zastare u pogledu prekršaja koji mu je stavljen na teret na bilo koji način utjecati na znatno dulji rok zastare utvrđen za kazneno djelo koje mu je stavljeno na teret u zasebnom postupku po optužnici. Primjena duljeg roka zastare nije bila ni nepredvidljiva ni proizvoljna (vidi prethodni stavak 40). Stoga, iako je bilo pravomoćno, rješenje u prekršajnom postupku nije isključivalo nastavak istodobnog kaznenog postupka.

46. Iz toga slijedi da članak 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju nije primjenjiv u ovom predmetu i da je prigovor nespojiv *ratione materiae* s odredbama Konvencije u smislu članka 35. stavka 3. točke (a) i mora biti odbačen u skladu s člankom 35. stavkom 4.

B. Navodna povreda članka 6. Konvencije

47. Podnositelj zahtjeva također je prigovorio da je kazneni postupak protiv njega bio nepošten jer su domaći sudovi navodno pogrešno ocijenili činjenice i dokaze. Prigovorio je i na način na koji su stranke iznijele svoje završne riječi. Pozvao se na članak 6. stavak 1. Konvencije čiji mjerodavni dio glasi:

„... u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da ... sud pravično ... ispita njegov slučaj.”

48. Sud primjećuje da je podnositelj zahtjeva prigovorio na ishod postupka koji Sud ne može ispitati na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije. Podnositelj zahtjeva nije prigovorio da domaći sudovi nisu bili nepristrani kao ni da je postupak bio nepošten na neki drugi način, a nema ni dokaza koji bi ukazivali na to. S obzirom na sav materijal u njegovu posjedu Sud smatra da je u ovom predmetu podnositelj zahtjeva mogao iznijeti svoje tvrdnje pred sudovima, koji su osigurali jamstva iz članka 6. stavka 1. Konvencije i razmotrili te tvrdnje u odlukama koje su bile propisno obrazložene i nisu bile proizvoljne.

49. Podnositelj zahtjeva zatim je prigovorio da nije dobio priliku odgovoriti na završnu riječ tužiteljstva. Sud primjećuje da je punomoćnik podnositelja zahtjeva svoju završnu riječ iznio prije tužiteljstva na završnom ročištu (vidi prethodni stavak 8). Ne može se tumačiti da članak 6. dodjeljuje optuženiku pravo da iznosi završnu riječ dva puta ili nekim određenim redoslijedom.

50. Iz toga slijedi da je ovaj prigovor očigledno neosnovan i mora se odbaciti u skladu s člankom 35. stavkom 3. točkom (a) i stavkom 4. Konvencije.

C. Navodna povreda članka 7. Konvencije

51. Podnositelj zahtjeva prigovorio je na retroaktivnu primjenu pravila o zastari u kaznenom postupku protiv njega. Pozvao se na članak 7. Konvencije koji glasi kako slijedi:

„1. Nitko ne može biti proglašen krivim za kazneno djelo počinjeno činom ili propustom koji, u času počinjenja, po unutarnjem ili po međunarodnom pravu nisu bili predviđeni kao kazneno djelo. Isto se tako ne može odrediti teža kazna od one koja je bila primjenjiva u času kad je kazneno djelo počinjeno.

2. Ovaj članak ne priječi suđenje ili kažnjavanje bilo koje osobe za neki čin ili propust koji je u času počinjenja predstavljao kazneno djelo u skladu s općim načelima prava priznatim od civiliziranih naroda.”

52. Sud ponavlja da se jamstva iz članka 7. Konvencije ne primjenjuju na pravila o zastari kada do produljenja roka zastare dođe prije nego što istekne prvobitno propisani rok zastare (vidi *Coëme i drugi protiv Belgije*, br. 32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 i 33210/96, stavak 149., ECHR 2000-VII, i *Previti protiv Italije* (odl.), br. 1845/08, 12. veljače 2013.).

53. U ovom je predmetu sporno kazneno djelo počinjeno 16. listopada 2005. godine, a zastara pokretanja kaznenog progona prvobitno je nastupala nakon četiri godine. Izmjenama Kaznenog zakona, koji je stupio na snagu 1. listopada 2006. godine, taj je rok produljen na šest godina. Sud primjećuje da je novi, dulji rok zastare uveden prije isteka prvobitnog roka zastare. Slučaj u ovom predmetu stoga se ne razlikuje od onih iz prethodno citiranih predmeta *Coëme i drugi* i *Previti*.

54. Iz toga slijedi da je prigovor nespojiv *ratione materiae* s odredbama Konvencije u smislu članka 35. stavka 3. točke (a) i mora biti odbačen u skladu s člankom 35. stavkom 4.

Iz tih razloga Sud jednoglasno

Utvrđuje da je zahtjev nedopušten.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 5. prosinca 2019. godine.

Abel Campos
Tajnik

Krzysztof Wojtyczek
Predsjednik

Prevela prevoditeljska agencija Alkemist

ALKEMIST
European Translation Agency
ALKEMIST STUDIO d.o.o.
Miramarska 24/6, 10 000 Zagreb
OIB: 72460496524

